

15.08.2023

Asia/5

§ 131

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle sosiaalidemokraattisen valtuustoryhmän ryhmäaloitteesta koskien nuorten hyvinvointipalvelujen saatavuuden turvaamista

HEL 2023-003754 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle sosiaalidemokraattisen valtuustoryhmän ryhmäaloitteesta seuraavan lausunnon:

”Ryhmäaloitteessa sosiaalidemokraattinen valtuustoryhmä esittää useita toimenpiteitä lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi ja nostamiseksi keskiöön, muun muassa Mieppi palveluiden ja opiskeluterveydenhuollon palveluiden saavutettavuuden lisäämistä ja vahvistamista sekä päihteillä oireilevien lasten ja nuorten palveluiden, kuten nuori-soasemien, saavutettavuuden ja vaikuttavuuden varmistamista. Esitetyt toimenpiteet löytyvät liitteenä olevasta aloitteesta.

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta toteaa, että nuorten hyvinvointipalvelujen kokonaisuus sisältää sekä universaaleja että kohdennettuja perustason palveluja sekä korjaavia erityistason palveluja. Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta katsoo, että lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja raskaampien palvelutarpeiden vähentämiseksi tulee pitkäjänteisesti panostaa ennaltaehkäiseviin ja perustason palveluihin.

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta katsoo, että aloitteessa esitettyihin toimenpiteisiin pyritään vastaamaan jo nykyisillä kehittämistoimenpiteillä. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalla on vuosina 2021–2023 lisätty resursseja lasten, nuorten ja perheiden palveluihin ja kehitetty uusia palvelumuotoja tarpeisiin vastaamiseksi. Moni kehitetyistä palveluista toteutuu moniammatillisesti ja monialaisesti. Lasten ja nuorten mielenterveyden palveluketjukehittämisen tavoitteena on varmistaa, että lapset ja nuoret saavat tarpeidensa mukaiset ja laadukkaat mielenterveyden palvelut oikea-aikaisesti, sujuvina ja yhteen sovitettuina kokonaisuuksina.

Lasten ja nuorten hyvinvointia edistetään myös kaupunkitasoisesti. Toimialayhteisessä Lapsiystävällinen kunta -työssä edistetään lasten ja nuorten osallisuutta arjessa ja vahvistetaan lapsivaikutusten ennakkoarviointia päätösvalmistelussa. Henkilöstön osaamista vahvistetaan lapsen oikeuksiin liittyvällä koulutuksella. Bloomberg-Harvard City Collaboration -ohjelmassa kehittämistavoitteena on lasten ja nuorten tur-

vallisuuden kokemuksen parantaminen. Hankkeessa pyritään löytämään toimintamalleja ennaltaehkäisevään työhön sekä ratkaisuja ongelmiin puuttumiseksi eri toimijoiden kesken.

Järjestötoimijat muodostavat kaupungin palveluja täydentävän toimintakokonaisuuden. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalla aie- ja yhteistyösopimuksia solmitaan järjestöjen kanssa vuosittain, ja yhteistyötä edistetään molemminpuolisen palveluohjauksen lisäksi erilaisissa verkostoissa. Järjestöjen tukeminen jatkossakin järjestöavustuksilla on tärkeää ennaltaehkäisevän ja varhaisen vaiheen tuen toteuttamiseksi. Keskeisiä yhteistyökumppaneita nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi ovat muun muassa HelsinkiMissio, Aseman Lapset ry, SPR:n Nuorten turvatalo, Loisto Settlementti, Icehearts sekä Helsingin Diakonissalaitoksen Vamos.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelujen vahvistaminen

Helsinki panostaa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelujen turvaamiseen ja terveystarkastusten peittävyden parantamiseen. Tavoitteena on varmistaa entistä sujuvampi pääsy terveydenhoitajien vastainotoille lisäämällä avoimia vastaanottoaikoja ja aikaa lasten ja nuorten kohtaamiseen.

Vuosien 2022–2023 aikana kouluterveydenhoitajien resursseja on vahvistettu yhteensä 21 uudella vakanssilla. Kouluterveydenhoitajien työn tueksi on rekrytoitu vuoden 2024 loppuun saakka lähihoitajia tekemään välillisiä työtehtäviä. Tämä vapauttaa terveydenhoitajien työaikaa lakisääteisiin tehtäviin. Lisäksi kouluterveydenhoitajien sijaistustarpeisiin kokeillaan varahenkilöjärjestelmää korvaamaan lyhyitäkin poissaoloja. Opiskeluterveydenhuollon resursointia vahvistettiin vuonna 2022 yhteensä 19 vakanssilla. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkäripalvelujen saatavuuden parantamiseksi käynnissä on useita kehittämistoimenpiteitä. Palvelujen turvaamisen tukena käytetään ostopalveluja ja palveluseteleitä.

Syksystä 2023 alkaen kouluterveydenhuollon ehkäisevässä työssä painotetaan Mieli ry:n mielenterveyden käden mukaisia sisältöjä. Opiskeluterveydenhuollossa erityistä huomiota kiinnitetään opiskelijoiden psyykkisen terveyden edistämiseen, erityisen tuen tarpeen tunnistamiseen sekä opiskelu- ja toimintakyvyn ylläpitämiseen. Yhteisöllisen hyvinvoinnin edistämiseksi toisen asteen oppilaitoksissa järjestetään Hyvinvointikahvila-toimintaa osana opiskeluhuoltoa. Opiskelijoita tavoitetaan myös sosiaalisen median kautta. Opiskeluterveydenhuollon palveluja tarjotaan kesällä keskitettynä vastaanottotoimintana sekä jalkautuvassa Kesäterkkari-toiminnassa.

Lapsia ja lapsiperheitä tukevia palveluja

Postiosoite
PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite
Toinen linja 4 A
Helsinki 53
www.hel.fi/sotepe

Puhelin
+358 9 310 5015
Faksi
+358 9 310 42504

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI57 8000 1300 0616 38
Alv.nro
FI02012566

Lapsiperheiden sosiaalineuvonta tarjoaa matalan kynnyksen neuvontaa ja palveluohjausta 0–16-vuotiaiden lasten vanhemmille ja perheille ja vastaa keskitetysti palvelutarpeen arvioinnista lapsiperheiden sosiaalipalveluihin silloin, kun ei ole syytä arvioida lapsen erityisen tuen tai lastensuojelun tarvetta.

Lapsiperheiden sosiaaliohjaus tarjoaa vanhemmuuden tukea ja varhaisen tuen sosiaaliohjausta kouluikäisten lasten perheille. Palveluun ohjautumista on vahvistettu kehittämällä yhteistyötä koulun toimijoiden kanssa sekä tiedottamalla vanhempia. Vuoden 2021 alusta lapsiperheiden sosiaaliohjaus on toteuttanut neuropsykiatrista valmennusta lasten erityisvastaanotoilta ja perhekeskusten neuropsykologeilta ohjautuville asiakkaille. Toimintaa vahvistetaan, ja syksyn 2023 aikana rekrytoidaan viisi uutta sosiaaliohjaajaa toteuttamaan palvelua.

Maahan muuttaneiden erityispalveluissa edistetään yksilö- ja perhekohtaista kotoutumista traumatietoisella työotteella. Vanhempana Suomessa -ryhmätoiminnassa tarjotaan ulkomailta syntyneille vanhemmille psykoedukatiivista vanhemmuuden tukea esimerkiksi lasten kasvatukseen ja päihteiden käyttöön liittyen. Maahan muuttaneiden parissa tehtävässä työssä keskeinen kolmannen sektorin yhteistyötoimija on esimerkiksi Yhteiset lapsemme ry:n Lähialueet tutuksi -hanke. Alaikäisenä Suomeen yksin tulleille tarjotaan moniammatilliset palvelut, jotka jatkuvat aikuistumisen tuen palveluina 18–25-vuotiaana.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalla on kehitetty erilaisia jalkautuvia ja monialaisia palveluja eri asiakasryhmien tavoittamiseksi. Osana lapsiperheiden palvelutarpeen arvioinnin tiimejä tehdään lasten etsivää työtä, jonka kohderyhmänä ovat erityisesti tuen tarpeessa olevat varhaisnuoret. Syksyllä 2023 käynnistyy maahanmuuttajataustaisille lastensuojelun asiakkaana oleville 10–17-vuotiaille nuorille kohdennettua jalkautuvaa tukea Itä- ja Pohjois-Helsingissä. Työryhmään kuuluu lastensuojelun, aikuissosiaalityön ja Nuorisoseuran ammattilaisia.

Lasten ja nuorten hyvän mielenterveyden tukeminen sosiaali- ja terveystoimissa

Lasten ja nuorten mielenterveyden palveluketjun toimenpiteiden tavoitteina on muun muassa vahvistaa koulujen ja oppilaitosten roolia mielenterveystarpeiden tunnistamisessa ja matalan kynnyksen hoidossa, lisätä näyttöön ja tutkimukseen perustuvien interventtioiden käyttöä, jatkaa nepsy-palvelupolun kehittämistä, vahvistaa Helsingin omia perustason mielenterveys- ja päihdepalveluja lapsille ja nuorille sekä varmistaa erikoissairaanhoidon jalkautuva intensiivituiki ja -hoito lastensuojelun ja lasten- ja nuorisopsykiatrian yhteisille 10–18-vuotiaille asiakkaille.

Lasten ja nuorten varhaisten palvelutarpeiden tunnistamiseksi on yhdessä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa kehitetty lasten, nuorten ja perheiden matalan kynnyksen palvelumalli. Kyseessä on toimintamalli ja työväline tukemaan varhaisen vaiheen palvelutarpeiden tunnistamista peruskouluissa sekä tukemaan koulun sisällä tehtävää moniammatillista työtä ja verkostotyötä yli toimialarajojen.

Hyvinvointia yhdessä -malli (engl. Common approach) on voimavara-keskeinen malli lasten ja nuorten kohtaamiseen sekä vahvuuksien ja tarpeiden kartoittamiseen hyvinvoinnin eri osa-alueilta. Malliin on koulutettu useita eri ammattiryhmiä eri toimialoilla. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tavoitteena on kouluttaa 70 prosenttia lasten ja nuorten peruspalvelujen ja varhaisen tuen palvelujen henkilöstöstä mallin käyttöön. Mallin käyttö tukee ammattilaisia myös mielenterveyteen ja päihdeiden käyttöön liittyvien asioiden puheeksi ottamisessa.

Digitaalisilla kanavilla ja palveluilla voidaan tavoittaa nuoria yhä laajemmin. Kehitteillä olevan sähköisen perhekeskuksen nuorten asiointikokonaisuus Helperin avulla nuori voi etsiä omaan elämäntilanteeseensa sopivaa tietoa ja apua eri teemakokonaisuuksien alta. Mielenterveystalo.fi -sivustolla on nuorille suunnattua tietoa ja omahoito-ohjelmia. Myös järjestöt tuottavat nuorille kohdennettuja verkossa toteutuvia palveluja. Nuorille kohdennettua chat-palvelua tarjoaa esimerkiksi Mieli ry.

Terapiat etulinjaan -hankkeessa on kehitetty ja otettu käyttöön ohjattua omahoitoa sekä erilaisia lyhytinterventioita lapsille ja nuorille. Tavoitteena on kehittää perustasolla tarjottavia palveluja siten, että oikein kohdennettuja psykososiaalisia hoitoja on kaikkien saatavilla.

Matalan kynnyksen mielenterveyspalveluja tarjoava Mieppi palvelee neljässä toimipisteessä yli 13-vuotiaita nuoria, joilla on esimerkiksi elämäntilanteeseen tai mielenterveyteen liittyviä huolia. Mieppiin ei tarvitse lähetettä, ja keskustelemaan voi hakeutua myös ilman ajanvarausta. Mieppi toimii näin matalan kynnyksen palveluna, jolla on myös ennaltaehkäisevä funktio. Mieppi-palvelu laajeni Pasilan yksikön avautuessa keväällä 2023. Pasilassa toimii myös maaliskuussa toimintansa aloittanut lyhytterapiayksikkö, joka palvelee yli 13-vuotiaita. Vuodesta 2022 lähtien yli 13-vuotiaiden on ollut mahdollista saada palveluseteli lyhytpsykoterapiaan. Nuorisoasemalle voi ohjata helsinkiläisen 13–23-vuotiaan nuoren, jolla on keskivaikeita ongelmia mielenterveyden kanssa. Syksyllä 2023 avataan nuorille uusi päihde- ja riippuvuusongelmiin erikoistunut yksikkö nuorten päihdepalvelu Pysäkki.

Vuonna 2021 toimintansa aloittanut lasten erityisvastaanotto on helpottanut alle 13-vuotiaiden lasten ja varhaisnuorten hoitoon pääsyä. Las-

ten erityisvastaanotolla tarjotaan lastenpsykiatrista ja lastenneurologista konsultaatiotukea, diagnostiikkaa, hoidollisia interventioita ja kuntoutuksen suunnittelua yhteistyössä varhaisen tuen sosiaali- ja terveystalvelujen kanssa. Palvelu on suunnattu lapsille, joilla on neuropsykiatrisia haasteita, tunne-elämän oireita tai kehityksen poikkeavuutta, eivätkä perustason interventiot ole riittäviä. Vuonna 2022 toimintansa aloittanut lastentautien vastaanotto puolestaan tarjoaa diagnostiikkaa ja hoitoa alle 16-vuotiaiden somaattisissa asioissa tukien perusterveydenhuollon toimijoita.

HEHKU on lastensuojelun tehostetun perhetyön tai sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön sekä erikoissairaanhoidon palvelut integroiva toimintamalli. HEHKUn kohderyhmänä ovat lastensuojelun tai perhesosiaalityön sekä lasten- tai nuorisopsykiatrian yhteisasiakkaina olevat 10–17-vuotiaat, jotka ovat vaarassa pudota tai pudonneet tarvitsemastaan erikoissairaanhoidosta ja joille lastensuojelun tai perhesosiaalityön palvelut yksinomaan ovat riittämättömiä.

Päihteillä ja rikoksilla oireilevien nuorten palvelujen vahvistaminen

Nuorten päihdepalvelujen saavutettavuutta vahvistetaan perustamalla uusi yksikkö nuorten päihdepalvelu Pysäkki Herttoniemeen vaikeasti päihteillä oireilevien nuorten auttamiseksi. Yksikössä tarjotaan vastanottoa ilman ajanvarausta päivittäin laajoilla aukioloilla mahdollistaen myös anonyymien asiointien. Ammattilaisilla on mahdollisuus jalkautua nuorten elinympäristöihin. Pysäkissä on osaamista käsitellä mielenterveyden kysymyksiä ja tarvittaessa konsultoidaan psykiatriapalveluja. Ohjauksikäytänteitä kehitetään poliisin, kolmannen sektorin, lastensuojelun ja jälkihuollon kanssa, jotka tavoittavat omissa palveluissaan päihteitä käyttäviä nuoria. Tukikohta ry:n kanssa on solmittu yhteistyösopimus vuosille 2023–2025 Stea-rahoitteisessa hankkeessa, jossa päihteitä käyttävien helsinkiläisten nuorten arjen hyvinvointia vahvistetaan kohtaamispaikkatoiminnalla.

Sosiaali- ja kriisipäivystys auttaa sosiaalihuollon kriisitilanteissa lähinnä iltaisin ja viikonloppuisin. Sosiaali- ja kriisipäivystyksen alla toimivien nuorten rikos- ja oikeusedustus -yksikön sekä poliisilaitoksella toimivan moniammatillisen Ankkuri-tiimin toimintaa tarkastellaan parhaillaan kokonaisuutena muun muassa yhteistyön, toimintatapojen ja resurssien osalta. Ankkuri-tiimissä työskentelee poliisien lisäksi sosiaalityöntekijöitä ja psykiatrisen sairaanhoitaja. Ankkuriryhmän tavoitteena on esimerkiksi lapsen tai nuoren rikoskierteen katkaisu, lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisy sekä asiakkaiden ohjaaminen tarvittavan tuen piiriin.

Lastensuojelun Toivo-palvelut on suunnattu vakavasti päihteillä tai rikoksilla oireileville nuorille. Toivo-tiimin työskentely on jalkautuvaa ja

kiinnipitävää työtä nuoren ja hänen lähiverkostonsa kanssa. Työryhmässä käytetään näyttöön ja tietoon perustuvia hoitomenetelmiä, ja tehdään tiivistä yhteistyötä poliisin, Nuorisoseuran ja nuorten päihdepalvelu Pysäkin kanssa yhteisten asiakasnuorten auttamiseksi ja uusien yhteistyökäytänteiden kehittämiseksi. Myös Toivo-toimintaa ollaan laajentamassa portaittain kahdella sosiaalityön tiimillä vuodesta 2023 lähtien.

Aikuistuvien nuorten palvelut ja niiden kehittäminen

16–29-vuotiaiden aikuissosiaalityössä tavoitteena on lieventää asiakkaan elämäntilanteen vaikeuksia ja vahvistaa tämän omia toimintaedellytyksiä ja osallisuutta. Vuosaaren 16–29-vuotiaiden tiimiin kuuluva Ohjaamo tarjoaa alle 30-vuotiaille maksutonta apua ja tukea muun muassa asumisen järjestämisessä sekä koulutukseen ja työelämään kiinnittymisessä. Ohjaamossa toimii sosiaalityöntekijä, joka on erikoistunut oppivelvollisuuden laajentumisen perusteella ohjattaviin nuoriin.

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (TYP) kohderyhmänä ovat 18–29-vuotiaat työttömät helsinkiläiset, jotka tarvitsevat monien eri palvelujen yhteensovittamista edetäkseen koulutukseen tai työhön. Asiakkaita tulevilla nuorilla usein on mielenterveys- tai päihdeongelmia sekä erilaista kuntouksen tarvetta. Monialaisella työskentelyllä varmistetaan, että nuori saa samasta pisteestä sosiaalialan palvelut, työllisyyspalvelut ja Kelan työkykyneuvojan palvelut kiinnittyäkseen työhön tai opiskeluun. Nuoren asiakkuus TYP:n nuorten tiimissä säilyy toisen lukukauden helmikuuhun asti, vaikka nuori ei enää olekaan työtön vaan opiskelija.

Lastensuojelun jälkihuoltoon siirtyville asiakkaille järjestetään terveystarkastukset. Jälkihuollon tukitoimina tarjotaan myös esimerkiksi tuettua asumista, tehostettua sosiaaliohjausta, terveydenhoitajan palvelua ja ryhmätoimintaa. Jälkihuollon päättyessä varmistetaan tarpeenmukainen palvelujen jatko ja siirtyminen muissa palveluissa. Jälkihuollon järjestämisstrategiaa ja sen yhteyksiä nuorten sosiaalityön järjestämiseen ollaan tarkastelemassa.

Vuonna 2022 aloitettiin kehittämistyö nuorten sosiaalityön, jälkihuollon ja opiskeluhuollon yhteistyönä kohdistuen haavoittuvassa asemassa oleviin nuoriin. Kehittämällä tavoitellaan toimivimpia palveluketjuja, jotta nuorten palvelujen saaminen ja ammattilaisten moniammatillinen yhteistyö paranee. Tavoitteena on, että myös nuoret saavat tietoa palveluista ja ovat mukana kehittämisessä. Kehittämistyötä tehdään yhteistyössä myös nuorisoneuvoston kanssa.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

15.08.2023

Asia/5

Ennaltaehkäisevät ja hyvinvointia ylläpitävät toimet vahvistavat ja tukevat lasten ja nuorten mielenterveyttä sekä hyvinvointia. Kun lapsia, nuoria ja perheitä tuetaan oikea-aikaisesti ja matalalla kynnyksellä, voidaan ennaltaehkäistä ongelmien kasaantumista ja kriisiytymistä sekä vähentää korjaavien palvelujen tarvetta. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala tarjoaa ja kehittää palveluja, jotka tukevat lasten ja nuorten turvallista kasvua ja kehitystä.”

Esittelijä

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Monica Lindberg, vs. perhepalvelujen johtaja, puhelin: 310 58352
monica.lindberg(a)hel.fi
Leena Luhtasela, nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön johtaja, puhelin: 310 64489
leena.luhtasela(a)hel.fi
Saila Nummikoski, lastensuojelun johtaja, puhelin: 310 43439
saila.nummikoski(a)hel.fi
Pia Mäkeläinen, sosiaali- ja kriisipäivystyksen päällikkö, puhelin: 310 43816
pia.makelainen(a)hel.fi
Anna Nikula, johtava ylilääkäri, puhelin
anna.nikula(a)hel.fi
Aila Ronkanen, psykososiaalisen työn päällikkö, puhelin: 310 42970
aila.ronkanen(a)hel.fi
Laura Simoila, vs. ensilinjan palvelujen päällikkö, puhelin: 310 49931
laura.simoila(a)hel.fi
Marianne Neijonen, järjestökoordinaattori, puhelin: 310 29263
marianne.neijonen(a)hel.fi
Terja Hannola, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 39043
terja.hannola(a)hel.fi

Liitteet

1 Ryhmäaloite 15.03.2023 Heinäluoma Eveliina Nuorten hyvinvointipalveluiden saatavuus turvattava

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan lausuntoa kaupunginhallitukselle sosiaalidemokraattisen valtuustoryhmän ryhmäaloitteesta koskien nuorten hyvinvointipalvelujen saatavuuden turvaamista.

15.08.2023

Asia/5

Lausuntoa on pyydetty 1.9.2023 mennessä. Ryhmäaloitteeseen on pyydetty myös kasvatus- ja koulutuslautakunnan sekä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunnot.

Esittelijä

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Monica Lindberg, vs. perhepalvelujen johtaja, puhelin: 310 58352
monica.lindberg(a)hel.fi
Leena Luhtasela, nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön johtaja, puhelin: 310 64489
leena.luhtasela(a)hel.fi
Saila Nummikoski, lastensuojelun johtaja, puhelin: 310 43439
saila.nummikoski(a)hel.fi
Pia Mäkeläinen, sosiaali- ja kriisipäivystyksen päällikkö, puhelin: 310 43816
pia.makelainen(a)hel.fi
Anna Nikula, johtava ylilääkäri, puhelin
anna.nikula(a)hel.fi
Aila Ronkanen, psykososiaalisen työn päällikkö, puhelin: 310 42970
aila.ronkanen(a)hel.fi
Laura Simoila, vs. ensilinjan palvelujen päällikkö, puhelin: 310 49931
laura.simoila(a)hel.fi
Marianne Neijonen, järjestökoordinaattori, puhelin: 310 29263
marianne.neijonen(a)hel.fi
Terja Hannola, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 39043
terja.hannola(a)hel.fi

Liitteet

1 Ryhmäaloite 15.03.2023 Heinäluoma Eveliina Nuorten hyvinvointipalveluiden saatavuus turvattava

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano